

განათლება და აღზრდის იდეოლოგია ქვეყნის განვითარების გარანტი

იმერი ბასილაძე

სრული პროფესორი ქუთაისის აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

რეზიუმე

ერისა და სახელმწიფოს ხსნა, მისი შემდგომი ზრდა განვითარება, ნათელი მომავალი—ჩვენს განათლებაში და აღზრდის იდეოლოგიაშია.

მიგვაჩნია, რომ სახელმწიფო ინტერესებიდან გამომდინარე უნდა განვსაზღვროთ მიზანი, თუ როგორი ადამიანის აღზრდა გვსურს. ამ მიზანში უნდა ჩავდოთ პატრიოტული მუხტი, რომელიც ქვეყნის სახელმწიფოებრივი შენებისა და განვითარებისათვის იქნება მისაღები. და განსაზღვრავს იმ იდეოლოგიას, რომელიც საჭიროა განათლების სისტემის განვითარებისათვის. ამ მიზნის მისაღწევად უნდა შეიცვალოს ეროვნული სასწავლო გეგმა, სკოლისა და მოსწავლისადმი სახელმწიფო და საზოგადოებრივი დამოკიდებულება, მასწავლებლის პროფესიული სტანდარტი. მასწავლებლის პროფესია უნდა გახდეს პრივილეგირებული პროფესია, მასწავლებლის ანაზღაურება უნდა გაიზარდოს ისე, რომ ის მიუახლოვდეს მსოფლიოს მოწინავე ქვეყნების მასწავლებლის ხელფასის დონეს. უნდა შეიცვალოს მასწავლებელთა მომზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების არსებული სისტემა. გაიზარდოს პედაგოგიური პრაქტიკის როლი, შეიცვალოს პედაგოგიური პრაქტიკის სტრუქტურა, შინაარსი და პედაგოგიური პრაქტიკის ჩატარების მეთოდიკა, თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისად.

ჩვენი აზრით, რომ გადაურჩეს ქართველი ერი გლობალიზაციის მძაფრ შეტევას, ქვეყანას სჭირდება, ისეთი განათლების სისტემის დანერგვა და განხორციელება, რომელიც დაეფუძნება პედაგოგიკისა და სწავლა-აღზრდის ფასდაუდებელ მემკვიდრეობას და იმ უცხოურ სისტემებს, რომელიც მისაღები იქნება საქართველოსათვის. პირველ რიგში ყურადღება უნდა მიექცეს სწავლების აღმზრდელობითი გზების ძიებას.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე გთავაზობთ სკოლებში აღმზრდელობითი ცენტრების დაარსებას.

საკვანძო სიტყვები: განათლება, სისტემა, გლობალიზაცია.

ერისა და სახელმწიფოს ხსნა, მისი შემდგომი ზრდა განვითარება, ნათელი მომავალი—ჩვენს განათლებაში და აღზრდის იდეოლოგიაშია.

მსოფლიო მასშტაბით განათლებისა და მეცნიერების სფეროში განხორციელებული რეფორმების შედეგები ნათელი დადასტურებაა იმისა, რომ საზოგადოების თითოეული წევრისათვის სრულყოფილი განათლების მისაღებად და საკუთარი ინტელექტუალური პოტენციალის სრულად გამოსავლენად გარემოს შექმნა

არის, როგორც პიროვნების წარმატების, ისე მთლიანად ქვეყნის განვითარების განმსაზღვრელი აუცილებელი პირობა.

საქართველო მსოფლიოს ორგანული ნაწილია. ჩვენი პოტენციალის სრულად გამოსავლენად, ისეთი გარემო უნდა შეიქმნას, რომ ქართველ ახალგაზრდას მიეცას საშუალება ნორმალური განათლებისა და განვითარების.

2004 წლიდან საქართველოში განათლების სისტემამ მნიშვნელოვანი ცვლილებები განიცადა-შეიცვალა სისტემის მართვის, დაფინანსებისა და ხარისხის მართვის მოდელები და განათლების სისტემის სტრუქტურა. ერთ-ერთი ძირითადი მიზანი, რომელიც საფუძვლად დაედო განათლების რეფორმას საქართველოში, გულისხმობდა საქართველოს ინტეგრაციის ხელშეწყობას საერთაშორისო სივრცეში. შესაბამისად, ბევრი მნიშვნელოვანი კონცეპტუალური ცვლილება საქართველოს განათლების სისტემაში განპირობებული იყო უფრო ფართო საერთაშორისო პროცესებით, რომლებსაც საქართველო ბოლო წლებში მიუერთდა. შედეგად, საქართველოში საკმაოდ სწრაფად ჩამოყალიბდა ბევრი ე.წ. ხედვის დოკუმენტი, რომლებიც მოიაზრებდა კომპლექსურ ცვლილებებს სისტემის ყველა დონეზე.

სხვადასხვა მიზეზთა გამო ჩვენ ვერ შევქმენით ნაყოფიერი ნიადაგი უმაღლეს და ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში, ისეთი აღმზრდელობითი და სასწავლო გარემო პირობების შესაქმნელად, რომელიც ქართველ ახალგაზრდას მისცემდა საშუალებას მაღალხარისხიანი განათლების მიღებისა.

საქართველოს რესპუბლიკის კანონმა „უმაღლესი განათლების შესახებ ფაქტიურად მთლიანად დაანგრია განათლების სისტემა საქართველოში. კარგი იქნებოდა საქართველოში ისეთი კვლევის ჩატარება, რომელიც თანამედროვე უმაღლესი განათლების სისტემის შესახებ სტუდენტების, მშობლებისა და პედაგოგების აზრს შეისწავლიდა, გამოავლენდა მათ ინტერესებსა და საჭიროებებს. ასეთი კვლევა საქართველოში არ ჩატარებულა.

ამერიკელები და ინგლისელები თავიანთი განათლების სისტემით უკმაყოფილონი არიან და მის შეცვლას აპირებენ. ჩვენ კი მათი გამოცდილების გადაღებას ვაპირებთ.

რაც უფრო ძლიერია გამოწვევა მით უფრო ორიგინალურია და შემოქმედებითია პასუხი. თუ კი არ არსებობს გამოწვევა არ არსებობს სტიმული საზოგადოების ზრდისთვის და განვითარებისთვის. მაგრამ ის საზოგადოება რომელიც ვერ აძლევს პასუხს გამოწვევას განწირულია. განიცდის დეგრადაციას, დაქვეითება-დაკნინებას. ეს გამოწვევა ჩვენი აზრით, გამოიწვია: ხელსაყრელმა გეოგრაფიულმა გარემომ, უცხო ქვეყნების დაინტერესება – დაპყრობითმა ომებმა და კულტურულ-ზნეობრივმა დაცემამ.

საქართველოს ხელისუფლება შეეცადა ქვეყანაში დაენერგა უცხოური განათლების სისტემა, მაგრამ არ გაითვალისწინა ეროვნული პირობები და სიახლე ისეთო ფორმით დაინერგა, რომ უცხოური სისტემიდან ცოტა რამ შემორჩა, საერთოდ უარყოფილი იქნა აღზრდა და მასწავლებლის როლი სწავლებისა და აღზრდის პროცესში. მასწავლებლობის მიეცა ყველას ვისაც არ ჰქონდა მიღებული პედაგოგიური განათლება.

მიგვაჩნია, რომ ჩვენ ჯეროვნად უნდა დავაფასოთ და გაუფრთხილდეთ განათლებას, რომელიც ჩვენმა წინაპრებმა დაგვიტოვეს, ვინაიდან მას ბევრი ისეთი სიკეთე ახასიათებს, რაც დასავლეთისათვის საოცნებოა და ნუ ვიჩქარებთ მის შეცვლას.

ბუნებრივია ჩნდება კითხვა, რომ უცვლელად შევინარჩუნოთ ჩვენი განათლების სისტემა? ვფიქრობთ, რომ არსებული სისტემის უცვლელად შენარჩუნება შეუძლებელია. მაგრამ არანაკლებ საზიანო იქნება ისიც, რომ უარი ვთქვათ პედაგოგიკისა და სწავლა-აღზრდის ფასდაუდებელ მემკვიდრეობაზე, რომელიც დავით გურამიშვილმა, სულხან-საბა ორბელიანმა, იაკობ გოგებაშვილმა, ილია ჭავჭავაძემ, ლუარსაბ ბოცვაძემ, დიმიტრი უზნაძემ და სხვა ჩვენმა დიდმა წინაპრებმა დაგვიტოვეს. საჭიროა, ეს ჩვენი სიმდიდრე შევავსოთ დასავლელი ფსიქოლოგების და პედაგოგების მეცნიერული შედეგებით და ყველაფერი საფუძვლად დავუდოთ ეროვნული სკოლის რეფორმას 21-ე საუკუნის მოთხოვნებთან შესაბამისობაში.

ბოლო ოცი წელია საერთოდ ვუარყავით პედაგოგიკა და პედაგოგიკური აღზრდის სისტემა. დღეს სკოლაში საერთოდ არ მიმდინარეობს მოსწავლეებთან აღმზრდელობითი მუშაობა. არადა პედაგოგიკა ამოუწურავია პიროვნების აღზრდასთან დაკავშირებული პრობლემებით. იგი საინტერესოა არა მარტო საგნების სწავლებით, არამედ თავისი ისტორიული განვითარებით ადამიანის ბედით. იკვლევს აღზრდის არსსა და კანონზომიერებებს, ადგენს აღზრდის ზეგავლენის პარამეტრებს პიროვნების განვითარებასა და ჩამოყალიბებაზე.

ვფიქრობთ, რომ სწორედ, ეროვნული და ზნეობრივი თვითშეგნება აქცევს ადამიანს ადამიანად. ეროვნება არა აქვს ცხოველს, სარწმუნოება და ეროვნება ის ძირითადი თვისებებია, რომელნიც ადამიანს სხვა სულიერისაგან განასხვავებენ და მისთვის ამ განმასხვავებელი თვისებების წართმევა უმძიმესი დანაშაულია ადამიანის წინაშე, დასაწყისი მისი, როგორც პიროვნების, დეგრადაციისა. დენაციონალიზაცია წინაპართა და წარსულის უარყოფა, ადამიანის სრული მოკვეთაა ეროვნული ფესვებისაგან. კაცი ადამიანურ აზრს მხოლოდ თავისი ეროვნული კულტურის წიაღში ინარჩუნებს, ამიტომ ადამიანის კულტურა განუყრელად არის დაკავშირებული მის ეროვნებასთან; იგი მშობლიური კულტურის მეშვეობით ეზიარება მსოფლიო ცივილიზაციას. ამდენად დენაციონალიზაცია ადამიანისა და დენაციონალიზაცია ქვეყნისა წყვეტენ მათ კავშირებს დანარჩენ სამყაროსთან და დაუცველს ტოვებენ მსოფლიო მასშტაბით ორგანიზებული კოსმოპოლიტური ძალების წინაშე.

მიგვაჩნია, რომ სახელმწიფო ინტერესებიდან გამომდინარე უნდა განვსაზღვროთ მიზანი, თუ როგორი ადამიანის აღზრდა გვსურს. ამ მიზანში უნდა ჩავდოთ პატრიოტული მუხტი, რომელიც ქვეყნის სახელმწიფოებრივი შენებისა და განვითარებისათვის იქნება მისაღები. და განსაზღვრავს იმ იდეოლოგიას, რომელიც საჭიროა განათლების სისტემის განვითარებისათვის. ამ მიზნის მისაღწევად უნდა შეიცვალოს ეროვნული სასწავლო გეგმა, სკოლისა და მოსწავლისადმი სახელმწიფო და საზოგადოებრივი დამოკიდებულება, მასწავლებლის პროფესიული სტანდარტი. მასწავლებლის პროფესია უნდა გახდეს პრივილეგირებული პროფესია, მასწავლებლის ანაზღაურება უნდა გაიზარდოს ისე, რომ ის მიუახლოვდეს მსოფლიოს მოწინავე ქვეყნების მასწავლებლის ხელფასის დონეს. უნდა შეიცვალოს მასწავლებელთა მომზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების არსებული სისტემა. გაიზარდოს

პედაგოგიური პრაქტიკის როლი, შეიცვალოს პედაგოგიური პრაქტიკის სტრუქტურა, შინაარსი და პედაგოგიური პრაქტიკის ჩატარების მეთოდოლოგია, თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისად.

უნდა შეიქმნას პედაგოგიური პროფილის უნივერსიტეტები, რომლებიც ორიენტირებული იქნებიან მხოლოდ მასწავლებელთა მომზადებაზე.

ჩვენი აზრით, უნდა გაუქმდეს მასწავლებელთა სერტიფიცირება მარტო ტესტირებებით, რადგან ის არასრული შეფასების მეთოდად მიგვაჩნია. დღეისათვის სკოლაში მომუშავე პედაგოგთა უმრავლესობა კარგად არ იცნობს იმ პედაგოგ-კლასიკოსებს და ფსიქოლოგებს, რომელთა თეორიების ცოდნა მათ ევალუაბათ მასწავლებელთა კვალიფიკაციის მისანიჭებლად. აუცილებელია გათვალისწინებული იქნეს მათ მიერ ჩატარებული საჩვენებელი გაკვეთილების ანალიზი.

ჩვენი აზრით, რომ გადაურჩეს ქართველი ერი გლობალიზაციის მძაფრ შეტევას, ქვეყანას სჭირდება, ისეთი განათლების სისტემის დანერგვა და განხორციელება, რომელიც დაეფუძნება პედაგოგიკისა და სწავლა-აღზრდის ფასდაუდებელ მემკვიდრეობას და იმ უცხოურ სისტემებს, რომელიც მისაღები იქნება საქართველოსათვის. პირველ რიგში ყურადღება უნდა მიექცეს სწავლების აღმზრდელობითი გზების მიერ.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე გთავაზობთ სკოლებში აღმზრდელობითი ცენტრების დაარსებას, სადაც მუშაობა უნდა წარმართოს სისტემატურად შემდეგი მიმართულებით:

1. ქართული საგანმანათლებლო ტრადიციების შენარჩუნება;
2. ინოვაციებისა და სწავლების ახალი ტექნოლოგიების დანერგვა;
3. სასწავლო პროცესის პედაგოგიზაცია-ჰუმანიზაციის გააქტიურება;
4. მოსწავლეთა თვითმმართველობის შემდეგი გაღრმავება;
5. ზნეობრივი და პატრიოტული აღზრდის გაძლიერება;
6. მშობელთა პედაგოგიზაცია;
7. ოჯახის როლი აღზრდაში;
8. სკოლის, ოჯახის, საზოგადოების და ეკლესიის როლი აღზრდაში;
9. მოსწავლეთა ყოველდღიური საქმიანობა უნდა დაუკავშირდეს ზნეობრივი და პატრიოტული ჩვევების ჩამოყალიბებას(საგანთა უმეტესობა დაკავშირებული იქნება პატრიოტულ და ზნეობრივ აღზრდასთან, ბავშვების აქტიური ჩართვა სკოლის ზნეობრივ ცხოვრებაში);

ჩვენი აზრით, ასეთ ცენტრებში დასაქმდება პედაგოგიური განათლების მქონე სპეციალისტები, რომლებიც სისტემატურად განახორციელებენ ზემოთ ჩამოთვლილი თემატიკიდან გამომდინარე ეროვნულ-ზნეობრივ პროგრამას და ხელს შეუწყობენ ერის გადარჩენას გლობალიზაციის შემოტევის მიმე პერიოდში.